OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ

Tekijänoikeuslain uudistus: HE 43/2022

29.4.2022 Liikenne- ja viestintävaliokunta

Tekijänoikeus **digitaalisilla sisämarkkinoilla** (DSM direktiivi) + verkkolähetysdirektiivi

- **Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tekijänoikeuslain ja sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta**
- Kyse lakiesityksestä, jolla
  - **EU:n tekijänoikeusdirektiivi** ja verkkolähetysdirektiivi ehdotetaan sisällytettäväksi Suomen lainsäädäntöön.
    - Direktiivien toimeenpano edellyttää **laajoja muutoksia tekijänoikeuslakiin ja on merkittävin modernisointipaketti 20 vuoteen** sitten 2001 vuoden ”tietoyhteiskuntadirektiivin”
  - **Verkkolähetysdirektiivi** kehittää ETA-alueen lähetystoimintaa
    - teknologianeutraalimmaksi ja mahdollistaa helpotetun lisensioinnin ohjeispalveluille tietyiltä osin
- Esitetään uutta 184 a §:ää lakiin sähköisen viestinnän palveluista

DSM-direktiivin täytäntöönpanon määräaika kulunut umpeen

- Kyse on direktiivistä, joka **edellyttää että kansallisen lain sääntely saatetaan vastaamaan direktiivin vaatimuksia**
  - sallii liikkumavaraa sovittaa sääntely kansalliseen oikeusperinteeseen soveltuvaksi
- Direktiivi hyväksyttiin huhtikuussa 2019; voimaansaattamisen määräaika 9.6.2021.
  - Komissio on ilmoittanut, että se on aloittanut seuraamuskanteen valmistelun; seuraava vaihe keväällä 2022
  - Seuraamukset voivat olla merkittäviä
- HE-luonnos kuulemiskierroksella 1800 s. lausuntopalautetta; sen jälkeen uusi versio, rajatumpi sisältö
  - **Kansalliset aloitteet ulkopuolelle → käsiteltäväksi myöhemmin tulevassa 2. lakipaketissa**
  - Resursseja lakiehdotusten valmisteluun päällekkäin DSM-direktiivin voimaansaattamisen kanssa ei ole.

Lakiuudistuksen keskeisin sisältö pykäläjärjestyksessä…

I Tekijänoikeuden rajoitukset (ja sopimuslisenssi)

→ tiedonlouhinta, opetuskäyttö, parodia, kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käyttö kulttuuriperintölaitoksissa

II Verkkolähetysdirektiivin voimaansaattaminen

→ edelleenlähettäminen, **YLE Areena- tyyppiset** oheispalvelut rajat ylittävissä tilanteissa, ”suora siirtäminen”

III Sopimussuhteiden sääntely

→ Asianmukainen ja oikeasuhtainen korvaus, oikeus saada selvitys ja peruutusoikeus ***tekijöille ja esittäville taiteilijoille***

IV Näyttelijöiden yksinoikeus

→ vaikkei sisälly direktiiviin, yksinoikeuden laajennus; parantaa merkittävästi esittäjien asemaa

V Lehtikustantajan lähioikeus

→Uusi lähioikeus, jolla lehtikustantajat saavat yksinoikeuden julkaisunsa yleisölle välittämiseen ansiotarkoituksessa **(mm. uutisaggregointipalvelut)**

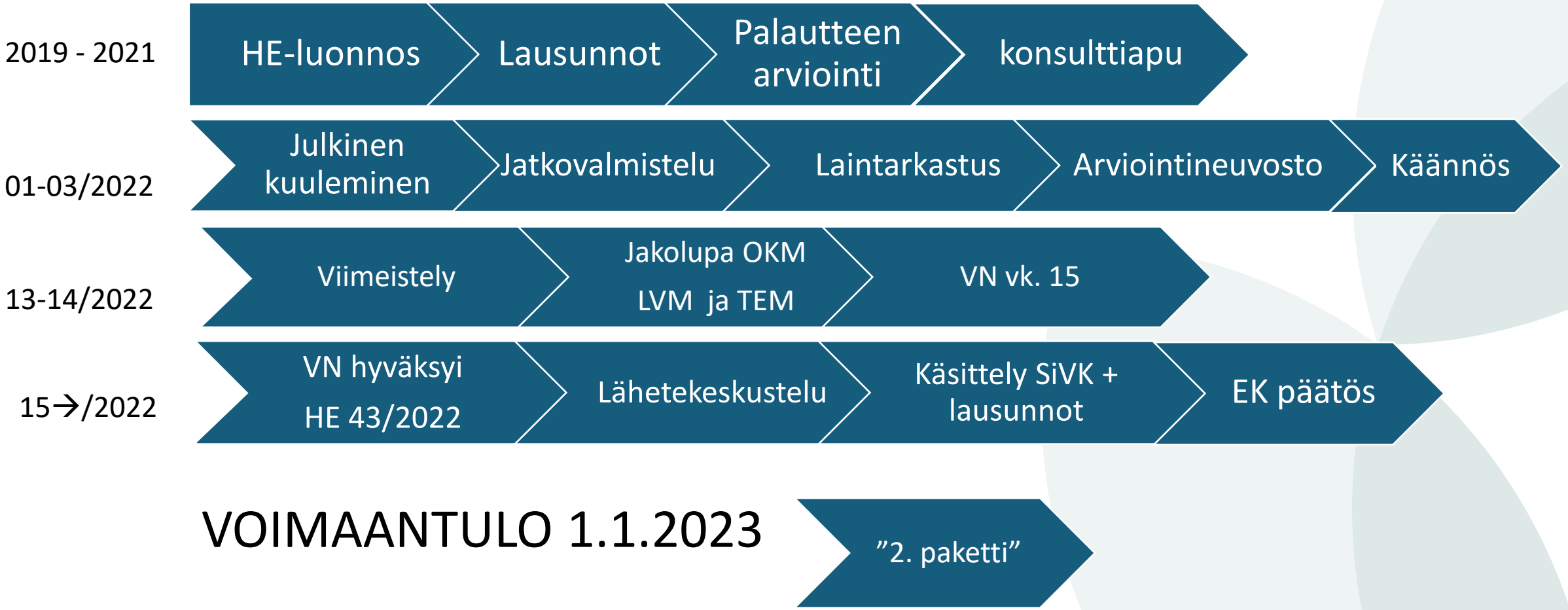
VI Verkkosisällönjakopalvelut

→ Alustapalvelut (**mm. Youtube)** tekijänoikeudellisesti vastuussa teosten käytöstä palveluissaan internetissä

Tavoitteet ja keinot

- **Ministerin pyöreät pöydät sidosryhmien kanssa marras-joulukuu 2021**
- **Jatkovalmistelussa otettu huomioon runsas lausuntopalaute**
  - Seurattu direktiivien sanamuotoja ja rakennetta, sekä tavoitteita niin pitkälle kuin mahdollista (tasapaino)
  - Tutustuttu pohjoismaisiin malleihin ja pyritty yhteneväiseen tulkintaan
  - Tekijän aseman vahvistaminen
- **Avoin kuulemistilaisuus 15.2, jossa 350 osallistujaa**

KÄSITTELYAIKATAULU



Liikenne- ja viestintäpoliittiset asiat

- **DSM-direktiivi**
  - art. 17 mukainen verkkosisällönjakopalveluita koskeva vastuujärjestely
  - 17.3: Direktiivin 2000/31/EY 14 artiklan vastuuvapaussäännökseen ei voi vedota)
    - Uusi 184 a § lakiin sähköisen viestinnän palveluita koskevaan lakiin (perustelu Ficom ry:n lausuntoon)
    - Erillinen uusi 184 a §, jossa viitataan TekL 6 a lukuun, jonka perusteella vastuu määritelllään ja jossa myös on säännökset vastuusta vapautumiseksi
- UUSI Datapalveluasetus (DSA) tulossa, joka vaikuttaa säännösten numerointiin kansallisessa täydentävässä lainsäädännössä.
  - Uusi DSA viittaa DSM-direktiiviin todeten, että alustoja koskeva sääntely 17 artiklassa soveltuu ko. verkkosisällönjakopalveluihin, muiden myös tekijänoikeuteen liittyvien tilanteiden jäädessä DSA:n piiriin.

Liikenne- ja viestintäpoliittiset asiat

- **Verkkolähetysdirektiivi**
  - Määrittelee edelleenlähettämisen, suoran siirron ja IPTV (hallinnoitu verkko)
  - Harmonisoi EU-lainsäädäntöä helpottamalla oikeuksien hankkimista tietyntyyppisten televisio- ja radio-ohjelmien oheispalvelujen tarjoamiseen verkossa sekä televisio- ja radio-ohjelmien edelleenlähettämiseen.
  - Siinä vahvistetaan myös säännöt, jotka koskevat televisio- ja radio-ohjelmien lähettämistä suoran siirron menetelmällä.
  - Modernisoi satelliitti- ja kaapelidirektiiviä v. 1993
  - Tarjoaa lisensiointimahdollisuuksia; pakollinen kollektiivinen hallinnointi edelleenlähettämisen osalta (kun toisesta ETA-maasta peräisin oleva lähetys); muilta osin mahdollista hyödyntää sopimuslisenssiä
- Edelleenlähettäminen muutettu teknologianeutraalisuus 25 h § (ei 25 f §)
- Säädetään oheispalveluiden osalta säädetään ”alkuperämaaperiaatteesta”
- Säädetään uudesta suoran siirron menetelmästä; jossa ensimmäinen lähettäjäyrityksen lähetys ei mene yleisölle, vaan jakelijalle, ja jotka kumpikin joutuvat hankkimaan luvat omaan toimintaansa.
  - Käytettävissä vapaaehtoisena myös kollektiivinen hallinnointi = sopimuslisenssi Suomessa

Lähtökohta on, että lupa palvelussa olevaan teokseen hankitaan
*Palveluntarjoajan vastuu, **kun lupaa ei ole saatu**, ellei toimi ”parhaansa mukaan”*

A. Ennakollinen esto

A. Tekijän estopyyntö
jos tekijä haluaa estää ennakkoon tiettyjen teosten tallentamisen jakopalveluun hän toimittaa **”merkitykselliset ja tarvittavat tiedot” palveluntarjoajalle**

→ Palvelun käyttäjä yrittää asettaa teoksen saataville

→ Palveluntarjoaja **estää teoksen yleisölle välittämisen**

↓ Palvelun käyttäjälle **ilmoitus, että tekijä on estänyt**

Palveluntarjoajan vastuu, kun lupaa ei ole saatu
B. Jälkikäteinen poisto

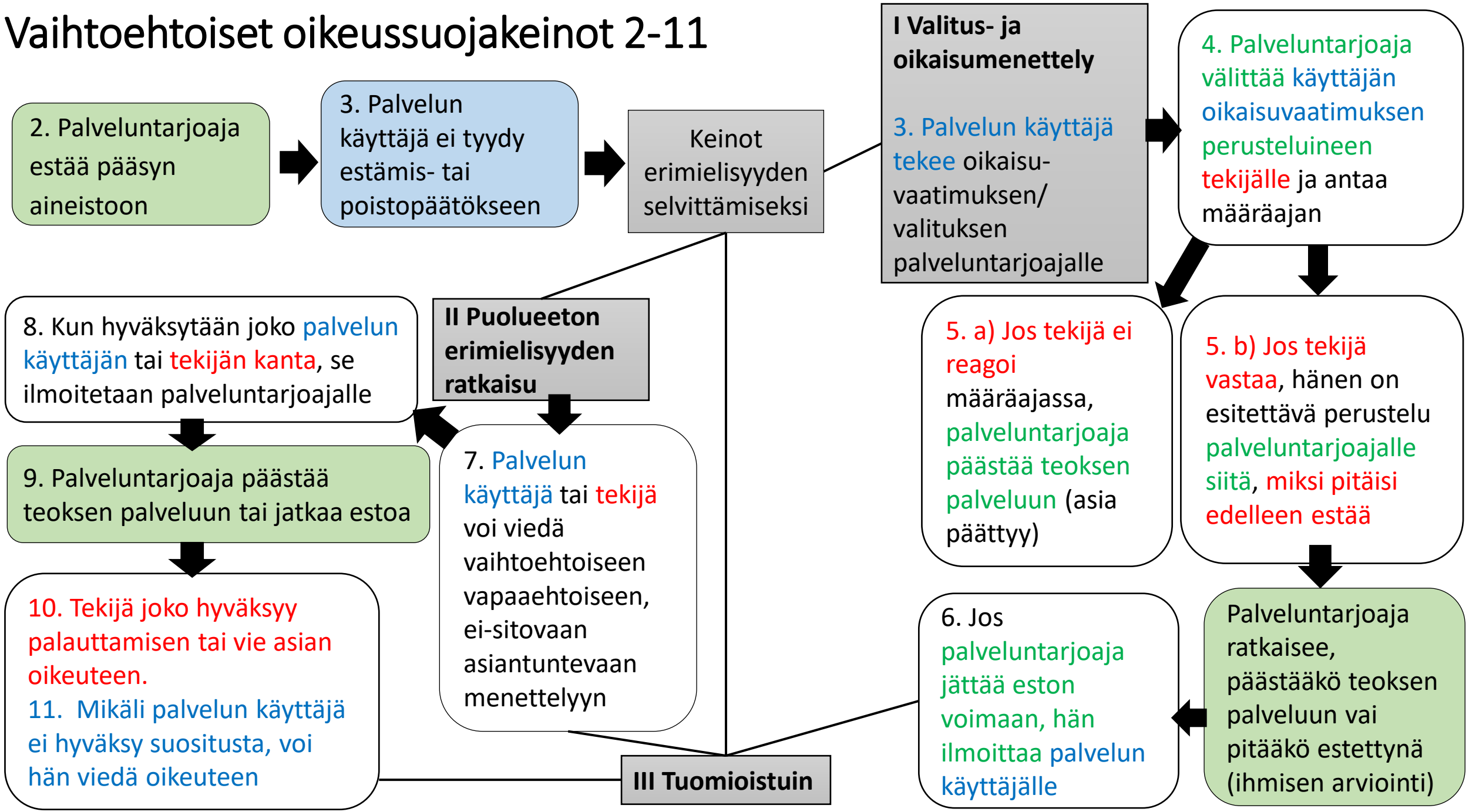
B. Tekijän poistopyyntö
teos on jo ilman lupaa palvelussa,
tekijä tekee ”riittävän perustellun ilmoituksen”

Palveluntarjoaja **ottaa viipymättä teoksen alas**

Palvelun käyttäjä saa **ilmoituksen, kun palveluntarjoaja poistaa pyydetyn teoksen**

Palveluntarjoaja lisää tiedot ennakollisen eston listalle, jonka jälkeen saman teoksen lataaminen **pysähtyy jatkossa jo ennakkoestoon**

Vaihtoehtoiset oikeussuojakeinot 2-11



Puolueeton erimielisyyden ratkaisu 7-11

(55 i § Vaihtoehtoinen menettely erimielisyyksien ratkaisemiseksi)

8. Kun hyväksytään joko palvelun käyttäjän tai tekijän kanta, se ilmoitetaan palveluntarjoajalle

9. Palveluntarjoaja päästää teoksen palveluun tai jatkaa estoa

10. Tekijä joko hyväksyy palauttamisen tai vie asian oikeuteen.

11. Mikäli palvelun käyttäjä ei hyväksy suositusta, voi hän viedä oikeuteen

II Puolueeton erimielisyyden ratkaisu

7. Palvelun käyttäjä tai tekijä voi viedä vaihtoehtoiseen vapaaehtoiseen, ei-sitovaan asiantuntevaan menettelyyn

III Tuomioistuin

7.1 OKM sähköisen järjestelmän kautta:

- ottaa asianosaisten pyynnöt (tapaukset) käsiteltäviksi ja jakaa ne ratkaistaviksi asiantuntijoille

OKM:

- valvoo menettelyn toimivuutta ja ylläpitää luetteloa menettelyn asiantuntijoista

7.2 Asiantuntija:

- tiedustelee vastustaako kukaan asianosaisista välitysmenettelyn käyttöä.
- varaa vastapuolelle mahdollisuuden tulla kuulluksi → tasapuolinen ja joutuisa käsittely

7.3 Asiantuntija tiedustelee, onko mahdollisuus sovintoon

7.4 Asiantuntija antaa ratkaisusuosituksen: tuleeko käyttäjän palveluun tallentaman teoksen saanti estää, teos poistaa tai teos palauttaa palveluun

7.5 Asiantuntija toimittaa ratkaisusuosituksen sähköisen järjestelmän kautta OKM:lle, palvelun käyttäjälle, tekijälle ja palvelun tarjoajalle. OKM arkistoi asiakirjat.

Toimiva tekijänoikeusmarkkina alustatalouden osalta

Myös lailliset käytöt huomioitu

Selvä vastuu

Suhteellisuusperiaate

Vastuusta vapautuminen